

Kalkkitummaraunioinen

Kalksvartbräken

Asplenium trichomanes subsp. *quadrivalens*

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Luonnehdinta

Kalkkitummaraunioinen on pienikokoinen sanikkaiskasvi. Sen lehdet ovat 10–30 cm pitkät ja lehtiruoti on mustanruskea. Lehdet ovat jakautuneet pieniksi parilehdyköiksi. Tiheässä kasvavat lehdykät ovat tummanvihreät ja muodoltaan pitkulaiset. Kapeanpuikeat itiöpesäkkeet kehittyvät heinä-elokuussa lehdyköiden alapinnalle. Kalkkitummaraunioisen voi erottaa sitä suuresti muistuttavasta kalliotummaraunioisesta (*A. trichomanes* ssp. *trichomanes*) lehdyköiden muodon perusteella. Kalliotummaraunioisen lehdykät ovat pyöreämmät ja sijaitsevat lehtiruodilla harvemmassa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kalkkitummaraunioinen viihtyy nimensä mukaisesti kalkkipitoisilla kallioilla. Kasvupaikat ovat usein melko avoimia ja vähäpuustoisia, eikä kasvi viihdy täysin umpeutuneissa elinympäristöissä. Kalkkitummaraunioista tavataan vain Etelä-Suomessa.

Nykytila ja uhkatekijät

Kalkkitummaraunioinen on harvinaistunut kalkkikallioiden louhimisen seurauksena. Valtaosaa Etelä-Suomen laajimmista kalkkikallioista on jo louhittu, ja monet lajille soveliaat elinympäristöt ovat hävinneet. Lisäksi kalliot ovat monin paikoin metsittyneet metsälaidunnuksen ja puun kotitarveke-ruun loputtua. Laakeille kallioalueille on myös istutettu metsää. Vain pieni osa kalkkitummaraunioisen kasvupaikoista on suojeltu.

Hoitosuosituks

Kalkkitummaraunioisen kasvupaikoilla, etenkin laakeilla ja umpeen kasvavilla kalkkikallioilla, voidaan varovaisesti harventaa puustoa. Liiallisen paahteisuuden lisääntyminen voi kuitenkin olla haitaksi. Metsänkäsittelyssä kasvupaikat voidaan ottaa huomioon siten, ettei niiden läpi ajeta eikä niille varastoida puutavaraa. Myös hakkuutähteet tulisi kuljettaa pois alueelta. Osa kalkkitummaraunioisen kasvupaikoista on metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Kalkkikallioiden vapaaehtoiseen suojeluun on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005. Suuri Pohjolan kasvio. Suom. Vuokko, S. & Väre, H. Tammi, Helsinki. 928 s.

Kuva: Eva Ehrnsten